

Program wychowawczy > Klasa VI > Wartość XII > Postawa tolerancyjna. Znaczenie Biblii, Koranu, Talmudu

WARTOŚĆ XII

Postawa tolerancyjna. Znaczenie Biblii, Koranu, Talmudu¹

II. PROSPEKT WARTOŚCI

2.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczno-duchowy

2.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność współistnienia z innymi religiami

2.3. CEL WYCHOWAWCZY

Kształtowanie postawy dialogu i tolerancji wobec wyznawców innych religii²

2.4. PROPONOWANE TEMATY

- Czym jest fanatyzm religijny?
- Jaka jest różnica między miłością a tolerancją w relacjach osobowych?
- Czy misje w dzisiejszym świecie są potrzebne?

¹„Kościół spogląda z szacunkiem również na muzułmanów, czcicieli jedyne Boga, żyjącego i samoistnego, miłosiernego i wszechmocnego, Stworzyciela nieba i ziemi, który przemówił do ludzi. Starają się również poddawać z całej duszy jego ukrytym postanowieniom, tak jak poddał się Bogu Abraham, do którego islamska wiara chętnie się odwołuje. Jezusa wprawdzie nie uznają za Boga, czczą go jednak jako proroka, a Jego dziewiczą matkę, Maryję, darzą szacunkiem i niekiedy pobożnie Ją wzywają. Oczekują nadto dnia sądu, kiedy Bóg odda zapłatę wszystkim wskrzeszonym ludziom. Dlatego też cenią życie moralne i czczą Boga szczególnie przez modlitwę, jałmużnę i post. Nawet jeżeli w ciągu wieków powstawały między chrześcijanami a muzułmanami liczne spory i uczucia wrogości, święty Sobór zachęca wszystkich, aby zapominając o tym, co było, czynili szczerze wysiłki zmierzające do wzajemnego zrozumienia i dla dobra wszystkich ludzi dbali wspólnie o sprawiedliwość społeczną, dobro moralne, a także o pokój i wolność oraz je wspierali”. DRN 3.

²„Kościół Chrystusowy uznaje bowiem, że początki jego wiary i wybrania, stosownie do zbawczego misterium Boga, znajdują się już u patriarchów, Mojżesza i proroków. Wyznaje, że wszyscy wierzący w Chrystusa, synowie Abrahama w porządku wiary, objęci są powołaniem tego patriarchy, a zbawienie Kościoła mistycznie wyobrażone jest w wyjściu narodu wybranego z ziemi niewoli. Dlatego Kościół nie może zapomnieć, że poprzez ten lud, z którym Bóg w swoim niewysłowionym miłosierdziu zechciał zawrzeć dawne przymierze, otrzymał Objawienie Starego Testamentu i czerpie pokarm z korzenia szlachetnej oliwki, w którą wszczepione są gałązki oliwnej dziczki pogan. Kościół wierzy bowiem, że Chrystus, nasz Pokój, przez krzyż pojednał Żydów i pogan oraz jednych i drugich w sobie uczynił jednością”. DRN 4.

Program wychowawczy > Klasa VI > Wartość XII > Postawa tolerancyjna. Znaczenie Biblii, Koranu, Talmudu

2.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Chrześcijanie poprzez wzajemne relacje oparte na miłości, życzliwości i sprawiedliwości są świadkami wyznawanej wiary³.
- Religia umożliwia człowiekowi realizowanie jego transcendentnego przeznaczenia i ukierunkowuje jego życie na Boga.
- „Dialog jest sposobem dochodzenia do prawdy i dzielenia jej z innymi”⁴.

Zasady

- Postępuję według zasad wyznawanej religii⁵.
- Poznaję religie monoteistyczne: Chrześcijaństwo, Judaizm, Islam⁶.
- Współdziałam z innymi religiami na rzecz dobra człowieka⁷.

³ „Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali” (J 13, 35).

⁴ „Religia kieruje całe nasze życie ku Bogu, jednocześnie nasz stosunek do Boga musi przenikać je zupełnie - do tego stopnia, że religia staje się naszym życiem. Religia jest ściśle związana z ludzkością i z wszelkimi jej sprawami, jednocześnie zaś kieruje w stronę Boga wszystko, co jest w nas ludzkie”. Jan Paweł II, Przemówienie podczas spotkania w Delhi z przedstawicielami różnych religii, 02.02.1986, w: Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie...*, dz. cyt., s. 140.

⁵ „Jak podkreślają nauki humanistyczne, w dialogu pomiędzy osobami człowiek doświadcza własnych ograniczeń, ale także możliwości ich przekroczenia; odkrywa, że nie posiada prawdy w sposób doskonały i całkowity, ale może ku niej z ufnością podążać wspólnie z innymi ludźmi. Wzajemne weryfikowanie się, wzajemne poprawianie błędów, braterska wymiana posiadanych darów sprzyjają stałemu wzrostowi dojrzałości, z której rodzi się wspólnota osób. W owym procesie konfrontowania siebie mogą oczyszczać się i ubogacać doświadczenia i poglądy religijne. Ta dynamika stosunków pomiędzy ludźmi skłania nas, chrześcijan, do słuchania i rozumienia tego, co inni wierzący mogą nam przekazać, gdyż w ten sposób możemy czerpać korzyści z hojnych darów Boga”. Sekretariat dla Niechrześcijan, *Postawa Kościoła wobec wyznawców innych religii*, 10.06.1984, w: *Żydzi i judaizm dokumentach Kościoła i nauczaniu Jana Pawła II (1965-1989)*, red. W. Chrostowski, ks., R. Rubinkiewicz, ks., Warszawa 1990, s. 51.

⁶ „Zebraliśmy się tu dzisiaj - hindusi, muzułmanie, sikhowie, buddyści, dżainiści, persowie i chrześcijanie - w duchu braterskiej miłości, aby potwierdzić to samą naszą obecnością. Głosząc prawdę o człowieku podkreślamy, że starania człowieka o doczesny społeczny dostatek oraz pełnię ludzkiej godności odpowiadają głębokim tęsknotom jego duchowej natury. Praca dla urzeczywistnienia i zachowania wszelkich praw człowieka, łącznie z podstawowym prawem do czczenia Boga zgodnie z nakazami prawego sumienia i do publicznego wyznawania swej wiary - musi w coraz większym stopniu stawać się przedmiotem współpracy pomiędzy religiami na wszystkich poziomach. Taka współpraca musi mieć również na względzie walkę o wyeliminowanie głodu, nędzy, ignorancji, prześladowań, dyskryminacji i wszelkich form zniewolenia ludzkiego ducha. Religia jest głównym źródłem społecznego zaangażowania na rzecz sprawiedliwości, i współpraca pomiędzy religiami winna potwierdzać to w praktyce”. Jan Paweł II, Przemówienie podczas spotkania w Delhi z przedstawicielami różnych religii, 02.02.1986, w: Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie...*, dz. cyt., s. 140.

⁷ „Kościół odnosi się do innych religii z autentycznym szacunkiem, dąży do wzajemnej z nimi współpracy. Szacunek ten jest dwójaki: jest to szacunek dla człowieka w jego poszukiwaniu odpowiedzi na najgłębsze pytania jego egzystencji oraz szacunek dla działania Ducha w człowieku”. Jan Paweł II, Spotkanie z przedstawicielami religii niechrześcijańskich, Madras, 05.02.1986, w: Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie...*, dz. cyt., s. 161.

Program wychowawczy > Klasa VI > Wartość XII > Postawa tolerancyjna. Znaczenie Biblii, Koranu, Talmudu

2.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Wszystkie osoby są powołane do zbawienia.
- Dialog międzyreligijny opiera się na szacunku do człowieka i „szacunku dla działania Ducha w człowieku”⁸.
- W sprawach religijnych osoba powinna być wolna od jakiegokolwiek nacisku ze strony władzy, ideologii i polityki.

Zasady

- Dbam o rozwój religijny mojej rodziny⁹.
- Wraz z rodziną angażuję się w tworzenie braterskich więzi z wyznawcami innych religii.
- W wychowaniu religijnym nie stosuję żadnych form przymusu¹⁰.

2.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Integralny rozwój osoby wymaga duchowej wizji człowieka¹¹.
- Dialog międzyreligijny służy budowaniu jedności między ludźmi¹².

⁸ „Kościół odnosi się do innych religii z autentycznym szacunkiem, dąży do wzajemnej z nimi współpracy. Szacunek ten jest dwójaki: jest to szacunek dla człowieka w jego poszukiwaniu odpowiedzi na najgłębsze pytania jego egzystencji oraz szacunek dla działania Ducha w człowieku”. Jan Paweł II, Spotkanie z przedstawicielami religii niechrześcijańskich, Madras, 05.02.1986, w: Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie...*, dz. cyt., s. 161.

⁹ „Oto mój Sługa, którego podtrzymuję, Wybrany mój, w którym mam upodobanie. Sprawilem, że Duch mój na nim spoczął; on przyniesie narodom Prawo. Nie będzie wołał ni podnosił głosu, nie da słyszeć krzyku swego na dworze. Nie złamie trzciny nadłamanej, nie zgasi ledwo tlejącego się knotka. On rzeczywiście przyniesie Prawo. Nie zniechęci się ani nie złamie, aż utrwali Prawo na ziemi, a jego pouczenia wyczekują wyspy”. Iz 42,1-4.

¹⁰ „Duchowa wizja człowieka daje natchnienie do szukania pomocy i do gotowości współpracy we wszelkich wysiłkach, których celem jest prawdziwe dobro ludzkości, na każdym poziomie. Tak, owa duchowa wizja jest źródłem niepowstrzymanego dążenia, by zapewnić człowiekowi – każdemu człowiekowi – należne mu w świecie miejsce”. Jan Paweł II, Przemówienie podczas spotkania w Delhi z przedstawicielami różnych religii, 02.02.1986, w: Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie...*, dz. cyt., s. 138-139.

¹¹ „Owocem dialogu jest jedność pomiędzy ludźmi oraz jedność ludzi z Bogiem, który jest źródłem i objawieniem wszelkiej prawdy i którego Duch kieruje ludźmi w wolności tylko wtedy, kiedy spotykają się z sobą w postawie pełnej szczerości i miłości. Poprzez dialog pozwalamy Bogu być wśród nas; otwierając się w dialogu na siebie, otwieramy się również na Boga”. Jan Paweł II, Spotkanie z przedstawicielami religii niechrześcijańskich, Madras, 05.02.1986, w: Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie...*, dz. cyt., s. 163.

¹² „Budowanie szacunku, zrozumienia i zaufania w codziennym życiu jest warunkiem przyjacielskich relacji między wyznawcami wszystkich religii. Wizja i jedynie dobra wola jednostek nie wystarczają do pogłębienia stosunków pomiędzy wspólnotami wierzących. Chrześcijanie powinni zrozumieć i przyjąć ludzi innych wiar jako braci i siostry, z którymi mogą pokojowo współistnieć”. Jan Paweł II, Przemówienie do reprezentantów Rady Ekumenicznej Kościołów, Watykan, 11.04.1986, w: Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie...*, dz. cyt., s. 494.

Program wychowawczy > Klasa VI > Wartość XII > Postawa tolerancyjna. Znaczenie Biblii, Koranu, Talmudu

- Pokój jest fundamentem dla współistnienia religii¹³.

Zasady

- Tłumaczę, że w budowaniu lepszego porządku społecznego osoba powinna zacząć od przemiany samej siebie¹⁴.
- Zachęcam uczniów do kształtowania w sobie postawy dialogu wobec innych¹⁵.
- Pomagam innym zrozumieć wyznawaną religię¹⁶.

2.8. SPOSÓB REALIZACJI

Omawiam z uczniami spotkanie dwunastu przywódców religii w październiku 1986 roku w Asyżu. Przedstawiam przebieg wydarzenia, wymieniam religie, omawiam także, co zostało zadeklarowane, o co wszyscy się wspólnie modlili. Ogólnie charakteryzuję największe religie świata. Uczniowie są również proszeni o przygotowanie w grupach i przedstawienie własnych projektów spotkań międzyreligijnych.

2.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Młody człowiek poszukuje w wyznawanej religii Boga i zrozumienia sensu własnego istnienia. Do innych religii odnosi się z szacunkiem i życzliwością. Poprzez dialog międzyreligijny, odkrywa, że wspólnie z wyznawcami innych religii może poszukiwać prawdy. Spotkanie z innymi religiami pomaga mu w weryfikowaniu i ubogacaniu doświadczeń i poglądów religijnych. Młody człowiek umie słuchać przedstawicieli innych religii, potrafi wyjaśniać istotę

¹³ „Budowanie nowego świata od każdej istoty ludzkiej wymaga czegoś głęboko osobistego. Odnowa świata we wszystkich jego społecznych odniesieniach zaczyna się w sercu każdego człowieka. Wymaga ona przemiany serca i skruchy. Wymaga oczyszczenia serca i prawdziwego zwrócenia się ku Bogu. A to, co głęboko osobiste, jest zarazem w największym stopniu społeczne, bowiem człowieka określa przede wszystkim odpowiedzialność wobec własnych braci i sióstr...”. Jan Paweł II, *Przemówienie podczas spotkania w Delhi z przedstawicielami różnych religii*, 02.02.1986, w: Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie...*, dz. cyt., s. 140.

¹⁴ „Nie możemy zatem wzywać Boga jako Ojca wszystkich, jeśli wobec niektórych ludzi, stworzonych na obraz Boży, nie chcemy postępować po bratersku. Stosunek człowieka do Boga jako Ojca i stosunek człowieka do ludzi jako braci są do tego stopnia wzajemnie powiązane, że Pismo święte mówi: «Kto nie miłuje, nie zna Boga» (1 J 4,8)”. DRN 5.

¹⁵ „Pana zaś Chrystusa uznajcie w sercach waszych za Świętego i bądźcie zawsze gotowi do obrony wobec każdego, kto domaga się od was uzasadnienia tej nadziei, która w was jest”. 1 P 3,15.

¹⁶ „Negacja Boga pozbawia osobę jej fundamentu, a w konsekwencji prowadzi do takiego ukształtowania porządku społecznego, w którym ignorowana jest godność i odpowiedzialność osoby. Ateizm, o którym mowa, jest zresztą ściśle związany z oświeceniowym racjonalizmem, który pojmuje rzeczywistość ludzką i społeczną w sposób mechanistyczny. Zostaje w ten sposób zanegowana najgłębsza intuicja prawdziwej wielkości człowieka, jego transcendencja wobec świata rzeczy oraz napięcie, jakie odczuwa on w swoim sercu pomiędzy pragnieniem pełni dobra a własną niezdolnością do osiągnięcia go, przede wszystkim zaś zostaje zanegowana wynikająca stąd potrzeba zbawienia”. CA 13.

Program wychowawczy > Klasa VI > Wartość XII > Postawa tolerancyjna. Znaczenie Biblii, Koranu, Talmudu

własnej religii. Różnice religijne nie stanowią dla niego zagrożenia, traktuje je jako źródło wzajemnego ubogacenia.

2.10. ZAGROŻENIA

Brak postawy dialogu wobec innych religii może doprowadzić młodą osobę do odrzucenia tolerancji wobec wyznawców innych religii. Brak duchowego wymiaru wizji człowieka może sprawić, że młoda osoba zaneguje istnienia Boga¹⁷. Może również przestać szanować istniejące religie. Sferę duchową może wykluczyć z procesu poszukiwania prawdy, a religię uznać za źródło konfliktów i zagrożenie dla ludzkiej wolności.